

Cap. 11 Garanții Nucleare

Comisia Națională pentru Controlul Activităților Nucleare are în responsabilitate controlul respectării prevederilor asumate de România în domeniul garanțiilor nucleare prin semnarea acordurilor și tratatelor cu alte state.

Activitatea desfășurată în domeniul garanțiilor nucleare a avut ca obiective majore următoarele:

- ✚ Implementarea în mod corespunzător a tratatelor, acordurilor și recomandărilor internaționale;
- ✚ Coordonarea sistemului național de evidență și control al materialelor nucleare.
- ✚ Controlul activităților care implică materialele nucleare;
- ✚ Controlul activităților care implică materialele, dispozitivele și echipamentele pertinente pentru proliferarea armelor nucleare;
- ✚ Verificarea respectării limitelor prevăzute în autorizații;
- ✚ Verificarea îndeplinirii dispozițiilor din procesele-verbale încheiate cu ocazia controalelor;
- ✚ Întocmirea și transmiterea rapoartelor lunare de garanții nucleare pentru AIEA și EURATOM;
- ✚ Întocmirea și transmiterea declarațiilor anuale și trimestriale conform prevederilor Protocolului Adițional la Acordul de garanții.

11.1 Cooperarea cu AIEA - Inspecții

Inspectorii AIEA au efectuat 17 de inspecții ad-hoc și curente pentru verificarea modului în care România își îndeplinește obligațiile asumate prin ratificarea acordurilor în vigoare în domeniul garanțiilor nucleare.

Inspectorii CNCAN au participat la toate inspecțiile AIEA, ocazie cu care au fost verificate informațiile cuprinse în rapoartele inițiale asupra materialelor nucleare, Identificate și verificate schimbările care au apărut de la data raportului inițial, Identificate și verificate cantitățile și compoziția materialelor nucleare înainte de transferul lor în afara României sau pe teritoriul acesteia.

Inspecțiile curente au avut ca obiective verificarea conformității rapoartelor cu sistemul de înregistrare, a amplasamentelor, identității, cantității și compoziției materialelor nucleare și a informațiilor referitoare la cauzele posibile ale diferențelor de inventar, diferențelor expeditor primitor și impreciziilor asupra stocului contabil.

11.2 Rapoarte de garanții nucleare

În conformitate cu obligațiile asumate de România, CNCAN a transmis la AIEA:

- ✚ rapoarte lunare privind variațiile de inventar a materialelor nucleare din zonele de bilanț material, modificările survenite în anul 2009 conform prevederilor art. 2 a) și 2 b) din Protocolul Adițional la Acordul de garanții nucleare.

- ✚ rapoarte trimestriale privind situația importurilor și exporturilor de echipamente conform prevederilor art. 2 a) (ix) din Protocolul Adițional la Acordul de garanții nucleare.
- ✚ rapoartele de garanții “Inventory change report” (ICR), “Material balance report” (MBR) și “Physical inventory listing” (PIL) pentru zona de bilanț material RO-Z.
- ✚ rapoartele periodice de garanții pentru RO-Z .

În cursul anului 2009, CNCAN a participat la verificările inventarului fizic (PIV) și a informațiilor din documentul Design Information Questionnaire (DIV) efectuat de AIEA la zonele de bilanț material.

11.3 Implementarea garanțiilor integrate

În cursul anului 2009, s-a continuat implementarea sistemului de garanții nucleare integrate la instalațiile nucleare din România, din cadrul ciclului combustibilului nuclear. În prezent sistemul de control de garanții integrate este operațional la CNE Cernavodă, Fabrica de Combustibil Nuclear de la Pitești și CNU SA – Sucursala Feldioara.

CNCAN a primit de la instalațiile nucleare majore și de la alte instalații supuse controlului de garanții și alte informații actualizate conform prevederilor art. 3 a) din Protocolul Adițional, le-a transpus în formatul solicitat de AIEA și le-a transmis la termen la AIEA.

11.4 Repatrierea combustibilului nuclear uzat de la reactorul de cercetare IFIN-HH

Combustibilul nuclear uzat a fost inspectat de AIEA și EURATOM, în prezența reprezentanților CNCAN, din punct de vedere al controlului de garanții, introdus în containerele de protecție și sigilat.

CNCAN a făcut demersurile necesare la AIEA și la EURATOM în conformitate cu prevederile tratatelor internaționale la care România este parte și a emis autorizația corespunzătoare de export.

11.5 Activitatea de control în domeniul garanțiilor nucleare

În vederea desfășurării în siguranță a activităților nucleare din punct de vedere al garanțiilor, CNCAN a efectuat în anul 2009 un număr de 25 inspecții de garanții nucleare în zonele de bilanț material.

Toate controalele menționate mai sus au fost finalizate prin încheierea de procese verbale de control conținând 55 de dispoziții.

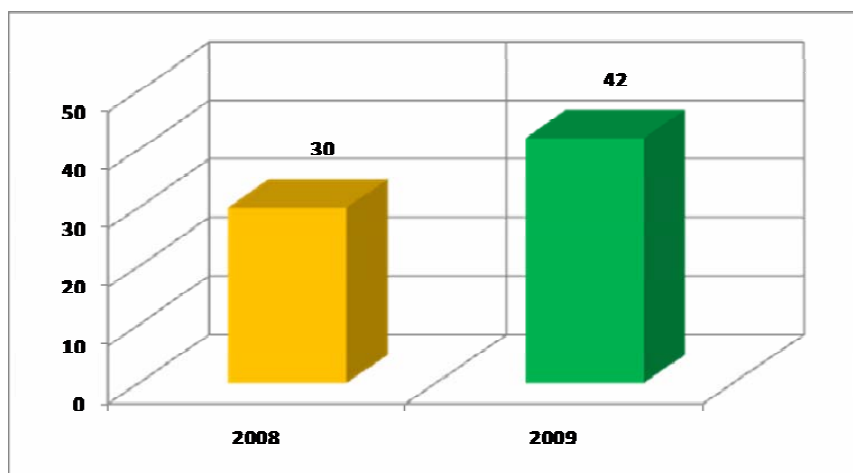

Fig. 11.1 Statistica inspecțiilor de garanții nucleare

În cadrul activității de autorizare în domeniul garanțiilor nucleare, CNCAN :

- ✚ a eliberat 164 de autorizații și 20 de negații în domeniul garanțiilor nucleare.
- ✚ a notificat la AIEA, 29 de transferuri de materiale nucleare între zonele de bilanț material din România.
- ✚ a autorizat transferul a 4800 fascicule conținând combustibil nuclear ars, repartizate în 80 coșuri la Depozitul intermediar de combustibil ars (DICA), din incinta CNE Cernavodă.

11.6 Baza de date

CNCAN gestionează și actualizează baza de date cu evidența materialelor nucleare deținute de micii utilizatori de materiale nucleare (spitale, laboratoare, universități, instituții de cercetare, societăți comerciale) care a fost transmisă la AIEA și EURATOM.

CNCAN a colectat de la micii utilizatori de materiale nucleare declarațiile DIQ privind descrierea generală a instalației și informații referitoare la materialele nucleare deținute. Aceste declarații au fost transmise la AIEA.

11.7 Cooperarea cu EURATOM

EURATOM a efectuat 6 inspecții în conformitate cu prevederile Regulamentului 302/2005. Inspecțiile au vizat modul în care este implementat în România sistemul de garanții EURATOM.

În cursul anului 2009, CNCAN a participat la verificările inventarului fizic (PIV) efectuate de EURATOM la zonele de bilanț material.

11.8 Rapoarte de garanții

CNCAN a primit lunar rapoartele instalațiilor nucleare pentru EURATOM în scopul verificării îndeplinirii de către instalațiile nucleare a obligațiilor ce le revin în conformitate cu prevederile Tratatului Euratom și a Regulamentului EURATOM 302/2005 și a transmis rapoarte de garanții nucleare pentru zona de bilanț WRMZ.

Au fost transmise la Comisia Europeană documentele BASIC TECHNICAL CHARACTERISTICS (BTC) prevăzute la art. 3 (1) din Regulamentul EURATOM 302/2005.

11.9 Alte activități

11.9.1 Rezoluția Consiliului de Securitate ONU 1540

CNCAN a acționat în conformitate cu prevederile Rezoluției Consiliului de Securitate ONU 1540, care solicită statelor *“să incrimineze proliferarea, să controleze strict exporturile și să asigure securitatea tuturor materialelor sensibile în interiorul granițelor lor”*, prin asigurarea controlului exporturilor și al transporturilor în tranzit.

CNCAN a urmărit aplicarea Rezoluției 1540 în cadrul Consiliului Interministerial coordonat de Ministerul Afacerilor Externe prin Agenția Națională pentru Controlul Exporturilor (ANCEX) în vederea avizării autorizării prin licență a operațiunilor cu produse cu dublă utilizare.

11.9.2 Demersuri pentru elaborarea legislației privind nivelul de clasificare al rapoartelor de garanții transmise la EURATOM

A fost inițiat și elaborat proiectul de Hotărâre a Guvernului României care reglementează nivelul de clasificare al rapoartelor de garanții ce trebuie transmise la EURATOM, constituind o excepție a regimului protecției informațiilor clasificate instituit prin Legea 182/2002. Proiectul a fost aprobat de Guvernul României și a intrat în vigoare de la data de 21 octombrie 2009.

11.9.3 Perfecționarea profesională a personalului CNCAN

În cursul anului 2009 personalul CNCAN a participat, la CNE Cernavodă, la următoarele cursuri de perfecționare

- “Cursul EB 001 – Răspunsul la urgențe”;
- “Cursul GB 001 – Prezentare generală a CNE Cernavodă”.

11.9.4 Probleme ale activității de Garanții Nucleare:

1. Datorită gestiunii defectuoase a raportărilor efectuate către IAEA până în decembrie 2008 au fost înregistrate întârzieri și disfuncționalități în mecanismele de raportare.
2. Pentru că nu a fost modificată și adaptată la timp legislația în domeniu, a fost pus în pericol sistemul de raportări către EURATOM, fapt ce a generat punerea României în situația de a nu respecta angajamentele asumate ca Stat Membru UE.
3. Numărul mic de inspectori și experți în domeniul garanții nucleare nu permite efectuarea unui număr de inspecții corespunzător la deținătorii de materiale nucleare și instalații nucleare.
4. Volumul mare de activități de autorizare a activității de garanții, obligațiile de a participa la inspecțiile UE și AIEA nu permite realizarea unui program de pregătire profesională corespunzător.